

Оксана М. Полінкевич
**ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ
БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
(НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

У статті визначено модель побудови кластеру бізнес-процесів промислових підприємств. Запропоновано показники виміру доцільності впровадження кластеру бізнес-процесів промислових підприємств у Волинській області. Визначено формули розрахунку оптимальної кількості бізнес-процесів промислових підприємств у кластері.

Ключові слова: кластер; інновації; бізнес-процес; промислові підприємства; інноваційна спроможність; конкурентоспроможність.

Форм. 1. Рис. 1. Табл. 1. Літ. 10.

Оксана Н. Полинкевич
**ОБОСНОВАНИЕ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ КЛАСТЕРИЗАЦИИ
БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ
(НА ПРИМЕРЕ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ)**

В статье определена модель построения кластера бизнес-процессов промышленных предприятий. Предложены показатели для измерения целесообразности внедрения кластера бизнес-процессов промышленных предприятий в Волынской области. Определены формулы расчета оптимального количества бизнес-процессов промышленных предприятий в кластере.

Ключевые слова: кластер; инновации; бизнес-процесс; промышленные предприятия; инновационная способность; конкурентоспособность.

Oksana M. Polinkevych¹
**RATIONALE-BASED APPROACH TO BUSINESS
PROCESSES CLUSTERIZATION FOR INDUSTRIAL
ENTERPRISES (THE VOLYN REGION CASE)**

The article presents the model of constructing a cluster for business processes of industrial enterprises. The author suggests the indicators for measuring the rationale of cluster formation for industrial enterprises' business processes in the Volyn region. Formulas for the calculations of the optimal quantity of business processes at the industrial enterprises within such a cluster are considered.

Keywords: cluster; innovations; business process; industrial enterprise; innovative capacity; competitiveness.

Постановка проблеми. У ринкових умовах перед промисловими підприємствами постає завдання швидкої адаптації до змінювального середовища функціонування. Відповідно, вони повинні будувати свою політику діяльності таким чином, щоб забезпечити рентабельну діяльність, знизити витрати виробництва, підвищити конкурентоспроможність та інноваційну спроможність. Одним із шляхів реалізації цього завдання є побудова кластеру бізнес-процесів промислових підприємств (КБПП), які забезпечуватимуть конкуренто- та інноваційну спроможність підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами побудови КБПП займалися такі науковці, як О.А. Біловодська [3], Р. Данилейчук [1], Ю.В. Демінська [2], С.М. Ілляшенко [3], Т.Б. Кублікова [5], М.І. Копитко [4], А. Левитсь-

¹ Lutsk National Technical University, Ukraine.

ка [6], Т.Б. Надтока [2], М.А. Пічугіна [8], Л.Г. Смоляр [8], С.М. Ступак [5], А.А. Фіалковська [9], Л.М. Христенко [10], Ю. С. Шипуліна [7].

Невирішені частини проблеми. У працях закладене вагоме методологічне та методичне підґрунтя для дослідження проблем кластеризації економіки. Однак, незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, питання всебічного та ґрунтового вивчення КБПП залишається недостатньо вивченим.

Метою дослідження є побудова ефективного КБПП у Волинській області, враховуючи регіональні особливості розвитку території.

Основні результати досліджень. КБПП Волинської області може бути побудована за двома альтернативними варіантами:

- формування кластера навколо одного потужного підприємства з невеликих фірм та підприємств, які будуть обслуговувати головне підприємство. Тобто окремі види бізнес-процесів є самостійними підприємствами у кластерному середовищі;
- об'єднання декількох потужних підприємств в єдину виробничу структуру (без втрат майнової незалежності) для більш повного використання сировини, обладнання, випуску складної продукції. У цьому випадку послугами бізнес-процесів будуть користуватися потужні підприємства.

Модель побудови КБПП Волинської області подамо на рис. 1 (1 – допоміжні бізнес-процеси; 2 – основні бізнес-процеси; 3 – обслуговуючі бізнес-процеси).

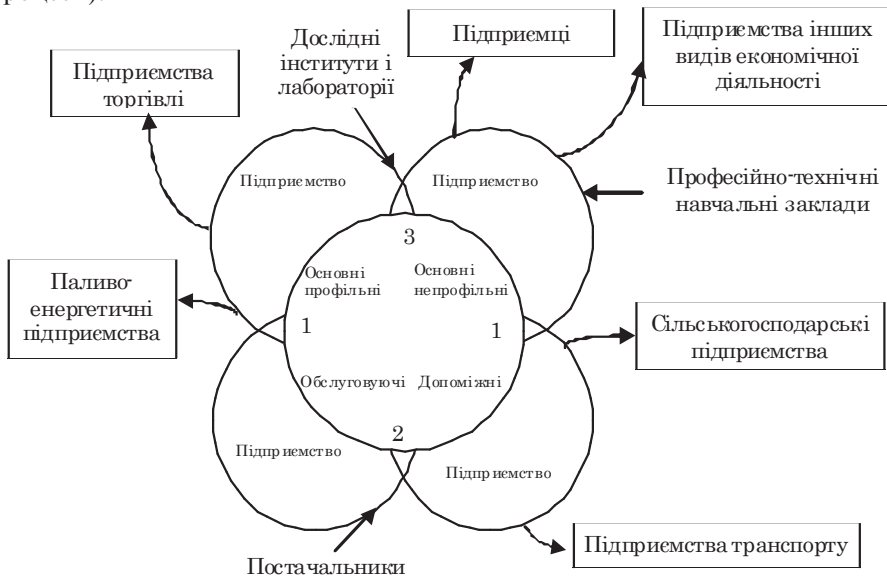

Рис. 1. **Модель КБПП**, авторська розробка

Промисловим підприємствам буде простіше скористатись послугами бізнес-процесів інших підприємств у кластерній моделі. До кластеру включаються промислові підприємства одного виду діяльності: харчовий кластер, хімічний кластер, машинобудівний кластер тощо. Це пов'язано зі специфікою організації роботи бізнес-процесів у них. Всередині бізнес-процеси промисло-

вих підприємств конкурують між собою. Таким чином створюється конкурентне середовище, яке стимулює підприємства знижувати витрати на виробництво продукції шляхом використання інновацій. Виділена трикутна зона – це зона збігу інтересів. У ній ринок встановлює ціну виробництва продукції, послуг. Коли вона у конкретного підприємства вища за ринкову, то автоматично збільшується зона трикутника, а використання бізнес-процесу конкретного підприємства стає неефективним. Відбувається пошук підприємств-провайдерів, які виконають це замовлення за нижчу ціну. Запропонована нами модель кластера характеризується гнучкістю до зовнішнього середовища, має вхідні та вихідні потоки, які акумулюють інформацію про попит і пропозицію на бізнес-процеси.

Визначимо економічний ефект від включення бізнес-процесів промислових підприємств у кластерну систему. Для цього визначимо ефективність утворення КБПП, який налічуватиме 20–40 підприємств, що будуть користуватися його послугами. Розрахунки проведемо на основі усереднених даних ПАТ «Електротермометрія».

Таблиця 1. Кошторис утворення КБПП Волинської області, авторська розробка

Річна економія	Сума, грн	Одноразові видатки	Сума, грн
1. Підвищення продуктивності праці	3741,63	1. Трансакційні видатки	518853,6
2. Умовна економія чисельності працюючих, необхідних для технічного обслуговування виробництва	93085,2	2. Видатки на науково-дослідні розробки	120000
3. Економія витрат на пошук постачальників сировини	10486	3. Витрати на підготовку і передпідготовку персоналу	31520
4. Економія від стимулювання інноваційності	9437,4	4. Презентаційні видатки	27902
5. Економія транспортних витрат	16198,56	5. Капітальні вкладення в орендовані приміщення	57549,6
6. Економія витрат на пошук споживачів	8089,2	6. Видатки на рекламу	95916
Сумарна річна економія на одному підприємстві	141037,99	Разом	851741,2
Сумарна річна економія на 10 підприємствах	1410379,9		
Сумарна річна економія на 20 підприємствах	2820759,8		
Сумарна річна економія на 30 підприємствах	18334938,7		
Сумарна річна економія на 40 підприємствах	5641519,6		

На основі даних табл. 1 оцінимо ефективність упровадження КБПП за формулою:

$$E_{\phi} = E_p - E_n \times K_i, \quad (1)$$

де E_p – економія річна, грн; E_n – нормативний коефіцієнт ефективності капіталовкладень ($E_n = 0,15$, що відповідає терміну окупності капіталовкладень 6,6 року); K_i – одноразові видатки, грн.

Утворення запропонованої нами кластерної системи є економічно доцільним, оскільки ефективність його утворення дорівнює $E_{\phi} = 141037,99$ –

$0,15 \times 851741,2 = 13276,81$ грн. Якщо у кластер увійдуть 10 промислових підприємств, то ефективність буде складати $E_{\phi} = 1410379,9 - 0,15 \times 851741,2 = 1282619$ грн. При включенні у кластер 20 підприємств – 2692999 грн, 30 підприємств – 18207178 грн, 40 підприємств – 5513758 грн. Тобто у середньому ефект на одне підприємство складатиме: при кластері з 10 підприємств – 128261,9 грн, з 20 підприємств – 134649,9 грн, з 30 підприємств – 606905,9 грн, з 40 підприємств – 137844 грн. Найбільш вигідним є включення у кластер 30 промислових підприємств з 600 бізнес-процесами. Подальше включення підприємств призведе до зниження економічного ефекту від кластеру.

Аналізуючи вище викладене, можна зробити такі **висновки**:

1) побудова КБПП Волинської області повинна відбуватись на основі формування кластера навколо одного потужного підприємства та невеликих фірм і підприємств, які будуть обслуговувати це головне підприємство;

2) найбільш вигідним є включення у кластер 30 промислових підприємств з 600 бізнес-процесами. Подальше включення підприємств буде знижувати економічний ефект від кластеру;

3) КБПП сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та інноваційної спроможності не лише промислових підприємств, але й Волинської області в цілому;

4) запропонована модель реформування бізнес-процесів промислових підприємств Волинської області забезпечить набуття територією статусу лідера, а не аутсайдера.

1. Данилейчук Р. Кластерна модель підприємництва як ефективна форма організації виробництва на рівні регіону // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 5. – С. 71–74.

2. Демінська Ю.В., Надтока Т.Б. Кластери як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємств і регіонів // Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передова думка: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Донецьк: ДонНТУ, 2011. – С. 65–68.

3. Ляшенко С.М., Біловодська О.А. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: Монографія. – Суми: Університетська книга, 2010. – 281 с.

4. Копитко М.І. Прогнозування економічних показників діяльності підприємств на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №9. – С. 24–32.

5. Кублікова Т.Б., Ступак С.М. Модель горизонтального узгодження економічних інтересів підприємств, що входять в кластер // Зовнішня торгівля. Економічна безпека: Збірник наукових праць КРОК. – 2011. – Вип. 11. – С. 49–55.

6. Левитская А. Направления стратегического управления инновационным развитием региона // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №6. – С. 323–333.

7. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств: Монографія / Ю.С. Шипуліна та ін.; За заг. ред. Ю.С. Шипуліної. – Суми: Папірус, 2012. – 457 с.

8. Смоляр Л.Г., Пичугіна М.А. Кластерна модель підвищення конкурентоспроможності підприємств на інноваційній основі // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2009 // economy.kpi.ua.

9. Фіалковська А.А. Підвищення економічного потенціалу промислових підприємств на основі механізму реструктуризації // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – №5, Т. 1. – С. 235–241.

10. Христенко Л.М. Система показників оцінки ефективності управління підприємством // Економіка. Менеджмент. Підприємництво: Збірник наук. праць. – 2011. – №23(1) // archive.nbuv.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2013.